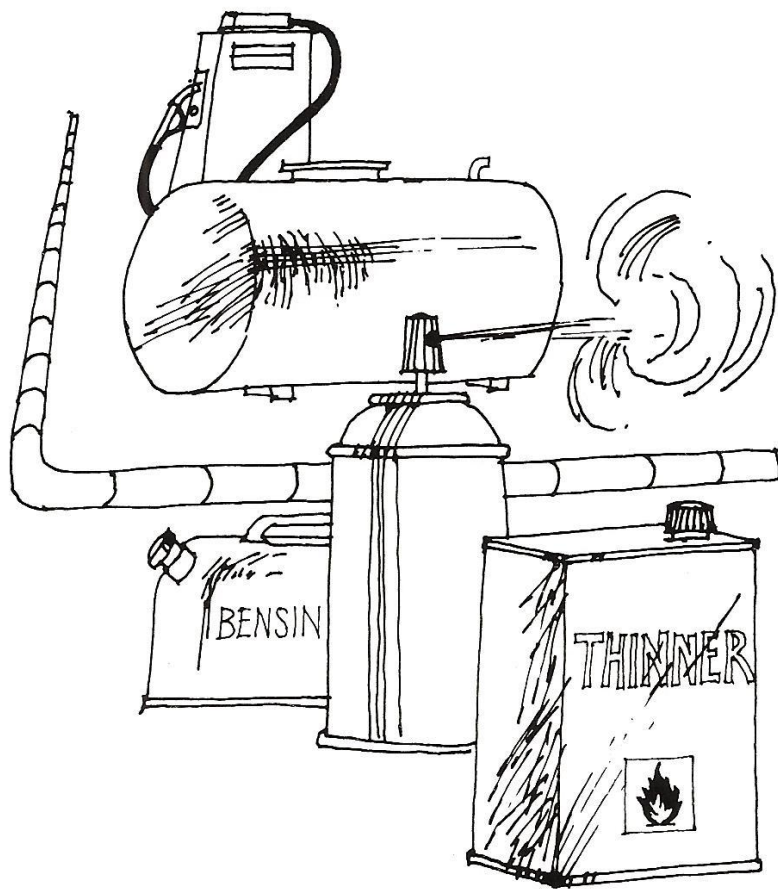

BRANDFARLIGA VAROR

kommunernas roll i den nya lagstiftningen

Information och rekommendationer till
byggnadsnämnder och räddningsnämnder

Förord

Den 1 juli 1989 trädde en ny lagstiftning om brandfarliga och explosiva varor i kraft. Den ersatte då bl a förordningen om brandfarliga varor från 1961. De nya författningarna (lag och förordning) återfinns som bilaga A och B i detta informationsmaterial. En närmare presentation av nyheterna i fråga om brandfarliga varor i den nya lagstiftningen i förhållande till den hittillsvarande ges i bilaga C.

Enligt den nya lagstiftningen har kommunerna, främst byggnadsnämnden (BN) och räddningsnämnden (RN), liksom tidigare, en viktig roll när det gäller skyddsfrågorna kring hanteringen av brandfarliga varor. Sålunda är BN tillståndsmyndighet när det gäller hanteringen, och RN skall jämte sprängämnesinspektionen (SÄI) svara för tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna. En nyhet i detta sammanhang är att RN får ett självständigt ansvar för stora delar av tillsynen. Uppgifterna för BN är däremot i stort sett oförändrade. SÄI har i SÄIFS 1989:2 (bilaga E) konkretiserat RNs ansvar för tillsynsverksamheten sålunda att ansvaret omfattar alla hanteringsställen för brandfarliga varor utom dem inom försvarsmakten, vid vissa naturgasanläggningar samt vid ett fåtal större processindustrier m m (bilaga F).

En annan nyhet i den nya lagstiftningen som direkt berör kommunerna är att dessa nu får ta ut avgifter för sin verksamhet enligt lagstiftningen. Detta gäller såväl tillstånds- som tillsynsverksamheten.

I mars 1987 gav SÄI ut en skrift "Information om reglerna för brandfarlig vara" som vände sig till kommunernas BN och RN. Genom den nya lagstiftningen är mycket av innehållet i den skriften nu inaktuellt. Därför har SÄI ställt samman det nu föreliggande materialet, anpassat till den nya lagstiftningen, som alltså ersätter den tidigare skriften.

I den fortsatta texten används följande förkortningar:

LBE Lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor

FBE Förordningen (1988:1145) om brandfarliga och explosiva varor

SÄI Sprängämnesinspektionen

BN Byggnadsnämnden

RN Räddningsnämnden

De författningar i SFS och SÄIFS som nämns i denna skrift kan rekvireras från Allmänna Förlaget, Kundtjänst, 106 47 STOCKHOLM, tfn 08 - 739 96 30. Där kan även tecknas löpande abonnemang på t ex SÄIFS.

På flera ställen i det följande hänvisas till föreskrifterna i SIND-FS 1981:2. Det bör observeras att ett stort antal ändringar och upphävanden genomförts i dessa föreskrifter i förhållande till den ursprungliga lydelsen, se bilaga D. SÄI har gjort en separat utskrift av den lydelse av SIND-FS 1981:2 som var aktuell den 1 juli 1989. Utskriften, som är att betrakta som en inofficiell version av föreskrifterna, kan köpas till självkostnadspris av SÄI, Box 1413, 171 27 SOLNA, tfn 08 - 730 69 00.

Solna i november 1989

OWE FREDHOLM

Olle Boström

Innehåll

	<u>Sid</u>
1. TILLSTÅNDSPRÖVNING	
1.1 Inledning	7
1.2 När tillstånd fordras	8
1.2.1 Allmänna regler	8
1.2.2 Detaljregler - brandfarliga gaser och vätskor	9
1.2.3 Detaljregler - andra brandfarliga varor	14
1.3 Vem som skall söka tillstånd	14
1.4 Tillståndsansökan	15
1.5 Förhandsbesked	16
1.6 Remissförfarande	17
1.7 Tillståndsbeslut	19
1.8 Tillståndstid	20
1.9 Avsyning	21
1.10 Åtgärder under tillståndstiden	24
1.11 Återkallelse av tillstånd	24
1.12 Ansvars- och besvärregler	25
1.13 Undantag från förbud mot öppen eld, m m ...	25
2. TILLSYN	
2.1 Inledning	29
2.2 Tillsyn allmänt	30
2.3 Tillsynens omfattning	31
2.4 Tillsynsintervaller	32
2.5 Tillsynsmetodik	34
2.5.1 Inledning	34
2.5.2 Förberedelser	34

2.5.3	Tillsyn med avseende på organisationen	35
2.5.4	Tillsyn med avseende på hanteringen	36
2.6	Åtgärder efter tillsynsbesök	37
2.7	Samverkan med andra myndigheter	39
2.7.1	Samverkan med SÄI	39
2.7.2	Samverkan med byggnadsnämnden	40
2.7.3	Samverkan med andra tillsynsmyndigheter	41
2.8	Vissa särskilda uppgifter för tillsynsmyndigheten	41
2.8.1	Meddela undantag från förbud mot öppen eld m m	41
2.8.2	Medge försöksdrift	42
2.8.3	Övrigt	42

BILAGOR

- A Lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor
- B Förordningen (1988:1145) om brandfarliga och explosiva varor
- C Regleringen av brandfarliga varor. Nyheter i den nya lagstiftningen i förhållande till den äldre
- D Förteckning över föreskrifter och allmänna råd inom sprängämnesinspektionens verksamhetsområde (SÄIFS 1989:15)
- E Sprängämnesinspektionens föreskrifter (SÄIFS 1989:2) om tillsyn och om olycksrapportering i anslutning till lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor
- F Sprängämnesinspektionens beslut angående vilka särskilda anläggningar med hantering av brandfarliga varor där inspektionen ansvarar för tillsynen
- G Exempel på mall för
 - inspektionsmeddelande
 - föreläggande i tillsynsärendet
 - RNs årsrapport till SÄI

1. TILLSTÅNDSPRÖVNING

1.1 Inledning

I det utredningsbetänkande (Ds I 1987:4 Ny lagstiftning om brandfarliga och explosiva varor) som föregick den nya lagstiftningen behandlas (sid 107-116) frågan om hur tillståndsprövningen avseende hantering av brandfarliga varor borde vara organiserad. Härvid fann utredaren att övervägande skäl talade för att bibehålla den hittillsvarande ordningen, nämligen med BN som tillståndsmyndighet. Så kom också frågan att regleras i den nya lagstiftningen.

Att BN är tillståndsmyndighet när det gäller hantering av brandfarliga varor framgår sålunda av 13 § LBE. Tillståndsfrågorna skall provas av BN i den kommun där hanteringen skall bedrivas (22 § FBE). Regler om handläggning av tillståndsärenden finns i 25-35 §§ FBE. Dessa regler kan, som framgår av det följande, behöva kompletteras med rekommendationer i vissa avseenden.

Redan vid handläggningen av ett planärende bör BN, i de fall hantering av brandfarliga varor skall eller kan förväntas ingå i planområdet eller om där redan finns sådan hantering, kontrollera att bestämmelserna om brandfarliga varor, bl a i fråga om skyddsavstånd, är beaktade, jfr plan- och bygglagen (PBL), t ex 2 kap 4 § och 5 kap 3 §.

Flertalet anläggningar och verksamheter som innefattar tillståndspliktig hantering enligt lagstiftningen om brandfarliga och explosiva varor (se avsnitt 1.2) torde också fordra bygglov enligt PBL. Om en ansökan om bygglov inkommer, och det visar sig att hantering av brandfarliga varor ingår i den tilltänkta verksamheten, bör BN undersöka om hanteringen är tillstånds-

pliktig. Om så är fallet bör BN givetvis se till att sökanden också kommer med en ansökan om hanterings-tillstånd.

Där så är möjligt bör bygglovsärendet och tillstånds-ärendet handläggas i ett sammanhang. Ibland kan dock bygglov behöva meddelas innan handläggningen av tillståndsärendet är avslutat. Då bör BN ändå i möjligaste mån ta hänsyn till de villkor som kan komma att ställas i hanteringstillståndet. Det kan vara lämpligt att BN rådgör med RN och, särskilt i komplicerade eller omfattande ärenden, med SÄI.

1.2 När tillstånd fordras

1.2.1 Allmänna regler

Huvudregel och undantag

Huvudregeln enligt 11 § LBE är att tillstånd skall finnas för yrkesmässig hantering av brandfarliga varor samt för hantering i större mängd av sådana varor. Regeln är som synes mycket allmänt hållen och förutsätter en närmare precisering för den praktiska tillämpningen. Sådana preciserade regler har meddelats av SÄI. De behandlas närmare i avsnitten 1.2.2 och 1.2.3 nedan.

Vissa generella undantag från lagens huvudregel finns i 20 § FBE. Sålunda gäller tillståndsplikten inte för följande hantering, nämligen

- hantering som sker hos tillsynsmyndigheten (dvs SÄI och RN),
- försvarsmaktens hantering,
- transport i sådan rörledning för vilken koncession har meddelats enligt lagen (1978:160) om vissa rörledningar.

I den äldre lagstiftningen var statliga myndigheter undantagna från tillståndsplikten. Detta undantag har nu slopats. Statliga myndigheter skall alltså från den 1 juli 1989 ha tillstånd till hantering av brandfarliga varor enligt samma regler som för andra som hanterar sådana varor. SÄI har tillskrivit berörda statliga myndigheter och informerat om dessa ändrade regler.

Förändringar jämfört med äldre bestämmelser

I jämförelse med den äldre förordningen om brandfarliga varor har den nya lagstiftningen medfört vissa förändringar som direkt eller indirekt påverkar omfatt-

ningen av tillståndsplikten (se även bilaga C):

- Begreppet brandfarliga varor har utökats med ett antal nya varugrupper. Tidigare omfattade brandfarliga varor endast brandfarliga gaser och brandfarliga vätskor. Se vidare avsnitt 1.2.3.
- Beträffande brandfarliga vätskor har den övre flampunktsgränsen höjts från 55 °C till 100 °C. Observera dock att ingen tillståndsplikt tills vidare gäller för dessa nytillkommande vätskor. Detta framgår av SÄIFS 1989:12.
- Syftet med lagstiftningen har renodlats till att avse brand- och explosionsriskerna med varorna. Lagstiftningen kan inte som den äldre användas för att reglera t ex skyddet mot vattenförorening vid utflöde av varorna.
- Med hantering avses alla tänkbara förfaranden med varorna. Tidigare hade hantering den inskränkta innebörden "tillverkning, bearbetning, förbrukning och annan användning".
- Lagens huvudregel om tillståndspliktens omfattning har fått en mer generell lydelse. Tidigare omfattade tillståndsplikten förvaring, hantering (i sin inskränkta betydelse), transport i rörledning och försäljning.
- Det generella undantaget från tillståndsplikten för statliga myndigheter har slopats.
- Undantaget från viss tillståndsplikt för hantering av brandfarliga vätskor innehållande minst 30 viktprocent vatten och med en flampunkt av 21 °C eller högre har slopats.

1.2.2 Detaljregler - brandfarliga gaser och vätskor

Beträffande brandfarliga gaser och vätskor finns sedan lång tid tillbaka detaljregler om tillståndspliktens omfattning. Dessa regler, som utgjorde tillämpningsföreskrifter till den äldre förordningen om brandfarliga varor, har senast återgivits i SIND-FS 1981:2, kapitel 8.

Det finns ett stort behov av översyn av dessa detaljregler. De uppfyller inte dagens krav på enkelhet och lättillgänglighet. Dessutom finns behov av modernisering i fråga om hanteringsformer och terminologi.

I avvaktan på nya detaljregler om tillståndspliktens omfattning gäller i princip de äldre reglerna i SIND-FS 1981:2, kapitel 8. Vissa justeringar har dock måst

göras, främst till följd av de förändringar i lagstiftningen som redovisas i avsnitt 1.2.1. Vilka dessa justeringar är framgår av SÄIFS 1989:12.

I det följande ges en sammanfattning av de detaljregler som tills vidare gäller i fråga om när tillstånd fordras till hantering i olika avseenden av brandfarliga gaser och vätskor.

TILLSTÅND TILL FÖRVARING

Detaljreglerna finns i avsnitt 8.1 i SIND-FS 1981:2 (senaste lydelse i SÄIFS 1989:12).

I det allmänna fallet ger tabell 8:1 i SIND-FS 1981:2 upplysning om när tillståndsplikt föreligger. Sålunda fordras tillstånd om förvaringen överstiger en viss mängd, nämligen enligt tabellens avd II. Avser förvaringen t ex bränsle i behållare anslutna till panna gäller i stället tabell 8:2 i SIND-FS 1981:2.

För förvaring i cistern i mark av brandfarliga vätskor klass 1, 2a och 2b skall tabell 8:1, rad 3b, respektive tabell 8:2, rad 1d, tillämpas. Förvaring av klass 3-vätskor i markförlagda cisterner fordrar numera inte tillstånd enligt denna lagstiftning. Statens naturvårdsverk har i stället kommit med färskare regler för sådan förvaring utifrån miljöskyddssynpunkt. Dessa regler omfattar dock inte krav om tillstånd till förvaringen.

Som synes varierar mängdgränserna för tillståndsplikt beroende dels på förvaringsplatsens karaktär, dels på vilket varuslag det rör sig om.

Om mängden brandfarliga varor av någondera slaget (dvs brandfarlig gas eller brandfarlig vätska klass 1, 2a, 2b eller 3) överskrider gränsen för tillståndsplikt skall tillståndsprövningen avse all förekommande förvaring.

Observera att rörledningar som är anslutna till en cistern i detta sammanhang betraktas som en del av cisternen. Detta innebär att tillståndsprövningen för cisternen skall omfatta även anslutna rörledningar.

Undantag

Undantag från tillståndsplikten gäller i följande fall:

- Förvaring av stadsgas eller viss annan gas som används som bränsle om gasen förvaras vid ett tryck av högst 0,1 MPa (1 bar) (SIND-FS 1981:2, avsnitt

1.2, senaste lydelse i SÄIFS 1983:1).

- Förvaring i fordons bränslesystem, t ex bränsletank (2 § FBE), i stationär motors fasta bränslebehållare om dennas volym är högst 100 liter (SÄIFS 1989:12) samt i reservdunk i motorfordon, motorredskap eller motorbåt (SIND-FS 1981:2, avsnitt 8.5 b).
- Förvaring i utställningslokal, samlingslokal e dyl (SIND-FS 1981:2, avsnitt 8.4 b). För förvaringen gäller dock anmälningsplikt.
- Tillfällig förvaring som ersätter annan tillståndspliktig förvaring (SIND-FS 1981:2, avsnitt 8.4 e). Exempel: Tillfällig förvaring på en bensinstation i samband med att en ordinarie cistern repareras. För förvaringen gäller dock anmälningsplikt.

TILLSTÅND TILL TILLVERKNING, BEARBETNING OCH ANVÄNDNING

Detaljreglerna finns i avsnitt 8.6 i SIND-FS 1981:2 (senaste lydelse i SÄIFS 1989:12).

Tillstånd fordras för

- yrkesmässig tillverkning eller bearbetning av brandfarliga gaser eller vätskor,
- användning av brandfarliga gaser eller vätskor för yrkesmässig tillverkning eller bearbetning av andra varor.

Följande exempel belyser tillståndspliktens omfattning:

Tillverkning av brandfarliga gaser eller vätskor

- Tillverkning av brandfarliga gaser genom termisk behandling av kol, lättbensin etc
- Tillverkning av sprit genom jäsning av organiskt material

Bearbetning av brandfarliga gaser eller vätskor

- Raffinering av råolja
- Tillverkning av färg, lack eller lim

Användning av brandfarliga gaser eller vätskor för tillverkning eller bearbetning av andra varor

- Petrokemisk tillverkning av plaster etc
- Tillverkning av läkemedel
- Sprutlackering eller annan målningssyftighet
- Tryckeriverksamhet

Observera att kravet på tillstånd endast gäller om angivna hanteringsformer sker yrkesmässigt.

Undantag

Undantag från tillståndsplikten gäller i följande fall:

- Tillverkning av stadsgas eller viss annan gas som används som bränsle om gasen hanteras vid ett tryck av högst 0,1 MPa (1 bar) (SIND-FS 1981:2, avsnitt 1.2, senaste lydelse i SÄIFS 1983:1). Dock fordras tillstånd om gasen framställs av en brandfarlig vara.

- Hantering i hantverks- eller industrilokal om den mängd som hanteras (inklusive förvaras) uppgår till högst vad som anges i SIND-FS 1981:2, tabell 8:1, avd II, raderna 5 a-c.

- Yrkesmässig tillverkning av acetylen om laddningsvikten av karbid inte överstiger 25 kg.

- Användning av brandfarliga gaser för yrkesmässig tillverkning eller bearbetning av andra varor (t ex som skyddsgas) om de anslutna gasbehållarnas sammanlagda volym är högst 60 liter.

TILLSTÅND TILL TRANSPORT I RÖRLEDNING

Detaljreglerna finns i avsnitt 8.9 i SIND-FS 1981:2.

Tillstånd fordras för transport i rörledning som går från hamn, upplag eller annan anläggning till avnämare eller annan mottagare utanför anläggningen i de fall rörledningens längd överstiger 1 km.

Rörledningar anslutna till en cistern skall betraktas som en del av cisternen, se ovan under rubriken "Tillstånd till förvaring".

Undantag

Undantag från tillståndsplikten gäller i följande fall:

- Transport av stadsgas eller viss annan gas som används som bränsle om gasen transporteras vid ett tryck av högst 0,1 MPa (1 bar) (SIND-FS 1981:2, avsnitt 1.2, senaste lydelse i SÄIFS 1983:1).

- Transport som sker i distributionssystem för naturgas, stadsgas eller gasol i gasfas om trycket är högst 0,4 MPa (4 bar) och vissa andra förutsättningar är uppfyllda (SIND-FS 1981:2, avsnitt 1.2, senaste lydelse i SÄIFS 1983:1).

Som nämnts i avsnitt 1.2.1 är också transport i sådan

rörledning för vilken koncession har meddelats enligt lagen (1978:160) om vissa rörledningar undantagna från här aktuell tillståndsplikt.

TILLSTÅND TILL FÖRSÄLJNING

Detaljreglerna finns i avsnitt 8.10 i SIND-FS 1981:2.

Tillstånd fordras för yrkesmässig försäljning av brandfarliga gaser eller vätskor i annan form än i slutna leverantörsförpackningar.

De vanligast förekommande fallen där tillståndsplikt råder är följande:

- Försäljning av bensin eller motorgas vid bensinstationer eller motsvarande. (Däremot är motsvarande försäljning av brandfarliga vätskor klass 2 eller 3, t ex fotogen eller dieselbrännolja, inte tillståndspliktig.)
- Försäljning i lös vikt i butik av
 - * gasol från behållare med en sammanlagd volym överstigande 60 liter,
 - * brandfarliga vätskor klass 1 från behållare med en sammanlagd volym överstigande 250 liter.

Undantag

Undantagen från tillståndsplikten är försäljning från ställen som inte är tillgängliga för allmänheten.
Exempel:

- Försäljning av flygbränsle på en flygplats.
- Försäljning vid en bensinstation som ett företag har inrättat för sina anställda.
- Försäljning vid en bensinstation som tillfälligt inrättats i samband med en motortävling för betjäning av deltagarna i tävlingen.

Tillstånd till försäljning fordras inte heller för stadsgas eller viss annan gas som används som bränsle om gasen hanteras vid ett tryck av högst 0,1 MPa (1 bar) (SIND-FS 1981:2, avsnitt 1.2, senaste lydelse i SÄIFS 1983:1).

Observera att förvaringen på ett försäljningsställe kan vara tillståndspliktig även om försäljningen inte är det, se ovan under rubriken "Tillstånd till förvaring".

1.2.3 Detaljregler - andra brandfarliga varor

En av nyheterna i den nya lagstiftningen är att tillämpningsområdet för brandfarliga varor har utökats med de varor som tillhör följande varugrupper i den mån SÄI särskilt föreskrivet det (5 § FBE), nämligen

- brandfarliga fasta varor,
- självantändande varor,
- varor som utvecklar brandfarlig gas vid kontakt med vatten,
- oxiderande varor,
- organiska peroxider.

När detta skrivs (hösten 1989) har SÄI beslutat att följande varor skall räknas som brandfarliga varor, nämligen brandfarlig biograffilm, varor innehållande lågnitrerad nitrocellulosa samt organiska peroxider, se förteckning i SÄIFS 1989:10.

Bestämmelser om brandfarlig biograffilm, dvs film uppbyggd på nitrocellulosabas, finns i SÄIFS 1989:4. Av 11 § i dessa föreskrifter framgår att tillstånd fordras i fråga om hantering av brandfarlig biografilm i de fall hanteringen på ett ställe innefattar förvaring av mer än 5 kg sådana varor.

Bestämmelser om varor innehållande lågnitrerad nitrocellulosa finns i SÄIFS 1989:5. Tillståndsplikten är reglerad i föreskrifternas 11 § och innebär att för tillstånd till hantering av sådana varor gäller samma bestämmelser, t ex i fråga om mängdgränser, som för brandfarliga vätskor klass 1. Jfr således avsnitt 1.2.2 i detta informationsmaterial. De mängdgränser som där anges i liter skall emellertid i fråga om nitrocellulosavarorna avse kilogram.

Beträffande organiska peroxider regleras dessa tills vidare via bestämmelserna om explosiva varor, se SÄIFS 1989:8. Detta innebär bl a att tillståndsfrågorna handläggs av polismyndigheten.

1.3 Vem som skall söka tillstånd

Som framgår av 11 § LBE riktar sig tillståndskravet till den som hanterar varorna. Det är således den som skall bedriva verksamheten i vilken hanteringen ingår som skall söka tillstånd även om någon annan äger marken, byggnaden eller anläggningen.

Tillstånd kan sökas av såväl en fysisk som en juridisk person. Tillståndshavaren skall utse en eller flera föreståndare för hanteringen (36 § FBE).

Övergår en verksamhet som innefattar tillståndspliktig hantering av brandfarliga varor till en ny innehavare skall denne söka nytt tillstånd inom tre månader från dagen för innehavarskiftet (35 § FBE). Under denna tremånadersperiod samt under tiden som ansökan behandlas skall han anses inneha den förre innehavarens tillstånd. Förutsättningen är dock att han utsett föreståndare för hanteringen enligt reglerna i 36 § FBE. De här reglerna gäller även för de fall en nu aktuell verksamhet övergår till ett konkursbo eller ett dödsbo.

1.4 Tillståndsansökan

Det bör ligga i såväl sökandens som BNs intresse att en ansökan inges så tidigt som möjligt i förhållande till när hanteringen skall påbörjas. Det är en fördel från samordningssynpunkt om tillståndsansökan i förekommande fall kan handläggas samtidigt med ansökan om bygglov. I BNs ansvar bör ingå att bevaka att ansökan om tillstånd verkligen inges i föreskrivna fall och att det sker i god tid.

Till skillnad från den äldre lagstiftningen finns i den nya inga formella regler om hur ansökan skall vara utformad eller vad den bör innehålla. Därför lämnas här några rekommendationer.

Det kan vara lämpligt att ansökan görs på en särskild blankett som tillhandahålls av BN. Till ansökan skall vara fogade de handlingar som sökanden önskar åberopa samt det underlag som i övrigt behövs för att BN och remissinstanserna skall kunna ta ställning till ansökan.

För SÄIs och RNs del fordras normalt att ansökan innehåller följande uppgifter i tillämpliga delar:

- a) Plankarta eller planskiss som visar hur anläggningen kommer att vara belägen i förhållande till t ex omgivande bebyggelse, närbelägna industrier, vägar etc. Områdets topografi skall framgå.
- b) Skiss som visar anläggningsområdets disponering, t ex hur byggnader, cisterner, utomhusplacerade anläggningsdelar, interna körvägar och parkeringsplatser skall förläggas.
- c) Ritningar över byggnader där brandfarliga varor skall hanteras. För varje byggnad skall framgå
 - dess yttre utformning (fasadritning),
 - dess funktion och ingående rums funktioner,
 - uppgifter om utrymningsvägar, brandcellsindelning, brandteknisk klass etc,

- ventilationens utformning med uppgift om till- och frånluftdonens placering, luftomsättning för varje rum och tryckförhållanden mellan olika rum,
- rummens klassning i förekommande fall (se g nedan).

d) Beskrivning av den planerade verksamheten. För större processanläggningar kan beskrivningen behöva vara tämligen ingående och t ex innefatta uppgifter om styr-, reglerings-, larm- och förreglingsfunktioner.

e) Översiktliga skötsel- och driftsinstruktioner.

f) Sammanställning av uppgifter om de brandfarliga varor som skall hanteras i varje rum, cistern etc. Uppgifter fordras främst om varans namn, klass och mängd.

g) Klassningsplan enligt SIND-FS 1983:2. I planen bör ingå ritningar som visar de klassade områdenas utsträckning i såväl horisontell som vertikal led. De obligatoriska uppgifterna om temperaturklass och explosionsgrupp bör i så fall vara angivna på ritningarna.

BN bör tillse att en ansökan, som i tillämpliga delar saknar uppgifter enligt a)-g) ovan, kompletteras innan den lämnas ut på remiss.

1.5 Förhandsbesked

Att planera en nyetablering av en hanteringsanläggning för brandfarliga varor är ofta något som tar lång tid och drar höga kostnader. Därför finns det ofta ett behov hos den som skall inleda en sådan planering att redan på ett tidigt stadium - innan detaljerna är fastlagda och innan det är aktuellt att inlämna en tillståndsansökan - förvissa sig om att det verkligen finns förutsättningar för en etablering på den tilltänkta platsen. Att erforderliga skyddsavstånd till omgivande verksamheter och objekt inte kan hållas eller att området enligt kommunens planer är avsett för annat ändamål kan t ex utgöra hinder för etableringen.

Mot bakgrund av detta har i den nya lagstiftningen införts regler enligt vilka BN är skyldig att efter ansökan ge förhandsbesked om en tillståndspliktig hantering kan tillåtas på en viss plats (25 § FBE). Observera att reglerna om förhandsbesked gäller all tillståndspliktig hantering. Enligt den äldre lagstiftningen kunde förhandsbesked meddelas endast beträffande mer omfattande förvaring av brandfarliga varor.

En ansökan om förhandsbesked skall handläggas enligt samma regler som en ansökan om tillstånd, t ex i fråga om samråd med andra myndigheter (26 § FBE). Ett förhandsbesked bör, om det är positivt, innehålla en upplysning om de huvudsakliga villkor som skall vara uppfyllda för att tillstånd så småningom skall kunna beviljas.

En formell ordning med förhandsbesked kan ofta ersättas av informella samråd mellan projektören och berörda myndigheter under planeringsskedet, se avsnitt 1.6, sista stycket.

1.6 Remissförfarande

När en ansökan om förhandsbesked eller tillstånd inlämnas har BN först att ta ställning till om det överhuvudtaget är möjligt att lämna tillstånd till den hantering som beskrivs i ansökan. Om de grundläggande förutsättningarna uppenbarligen strider mot vad som kan accepteras bör ansökan genast avslås. I andra fall kanske bristerna är av den karaktären att de kan rättas till. BN kan då i samråd med sökanden återlämna ansökan för omarbetning.

I övriga fall skall BN, efter att ha infordrat de kompletterande uppgifter som kan behövas (se avsnitt 1.4), samråda med berörda intressenter (allmänheten och myndigheter).

Reglerna i den äldre lagstiftningen om att en ansökan skall kungöras i ortstidningarna har ingen motsvarighet i den nya lagstiftningen. Att den närmast berörda allmänheten, t ex markägare och andra sakägare, skall få tillfälle att yttra sig följer dock av förvaltningslagen (1986:223).

Enligt 26 § FBE skall BN samråda med RN, SÄI och de andra kommunala och statliga myndigheter vilkas verksamhetsområde berörs av ärendet. Samråd behöver dock inte ske om omständigheterna i ärendet gör det onödigt, t ex om ärendet är okomplicerat och remissinstanserna inte kan förväntas tillföra ärendet något.

Som regel bör dock samråd med RN alltid ske. Om det är praktiskt kan en formell remiss ersättas med t ex samråd i sammanträdesform.

Med SÄI skall samråd inte behöva ske i de fall där den samlade sakkunskapen inom kommunen räcker till för att tillräckligt belysa ärendet. Enligt SÄIs mening bör samrådet, som förutsätts ske genom remiss av ansökan, kunna begränsas till ärenden som innefattar följande slag av hantering, nämligen

- tillverkning, bearbetning eller användning,
- hantering i tekniskt komplicerade anordningar eller anläggningar,
- hantering i större mängd,
- transport i rörledning.

I övrigt kan BN givetvis remittera en ansökan till SÄI om man själv bedömer det angeläget att SÄI granskar densamma.

Sedan några år tillbaka har SÄI på egen begäran även erhållit ärenden om bensinstationer på remiss. Skälet till detta är att SÄI genom sina yttranden önskade bidra till en behövlig standardhöjning hos bensinstationerna. De erfarenheter som SÄI har vunnit bl a genom denna ärendegranskning har nu resulterat i en skrift "Allmänna råd om bensinstationer" (SÄIs allmänna råd 1988:2). Meningen är att skriften skall kunna ge BN och RN tillräcklig vägledning vid bedömning av tillståndsärenden rörande bensinstationer. Därmed kan alltså SÄIs granskning av åtminstone mer rutinbetonade bensinstationsärenden upphöra.

Enligt den äldre lagstiftningen skulle SÄI höras först sedan övriga remissorgan yttrat sig. I remissen till SÄI skulle alla övrigas yttranden ingå. Denna regel har nu slopats. Av 13 § förvaltningslagen framgår också att yttranden skall inhämtas samtidigt från remissorganen om inte särskilda skäl föranleder annat.

SÄI ser det dock som en fördel att kunna ta del av de lokala synpunkterna innan SÄI utformar sitt eget remissvar. SÄI önskar därför om möjligt få en kopia av i första hand RNs yttrande så snart det föreligger. Skulle BN utifrån sin egen bedömning önska SÄIs synpunkter på någon av remissorganens yttrande, t ex om yttrandena innehåller motstridiga synpunkter eller krav, finns givetvis inget hinder för det. Det kan då ofta räcka med en telefonkontakt.

På senare tid har det blivit alltmer vanligt att den som planerar en verksamhet med hantering av brandfarliga varor söker informell kontakt med SÄI eller RN på ett tidigt stadium i projektet. Gäller det större projekt är detta närmast regel. Projektören kan då redan från början informera sig om vilka krav som dessa myndigheter kan komma att ställa i den kommande remissomgången. Vanligtvis fortsätter kontakterna under projektets gång. Uppenbara fördelar finns med ett sådant informellt samrådsförfarande. Bl a kan myndigheterna påverka relevanta sakförhållanden i ett tidigt skede. Vidare kommer som regel den tid som SÄI och RN behöver för att besvara den formella remissen att bli väsentligt förkortad. Remissvaret kan kanske inskränka sig till ett konstaterande, med hänvisning till samrådsprotokoll eller liknande, att

de synpunkter som förts fram under hand blivit beaktade.

1.7 Tillståndsbeslut

I den nya lagstiftningen finns få bestämmelser som har anknytning till själva tillståndsbeslutet. Enligt 14 § LBE skall tillstånd begränsas till viss tid och innehålla de villkor som kan förutses vara erforderliga under tillståndets giltighetstid. Om det behövs får tillståndsmyndigheten under giltighetstiden föreskriva att nya eller ändrade villkor skall gälla. Enligt 29 § FBE får villkor som tillståndsmyndigheten föreskrivit avvika från de föreskrifter som SÄI har meddelat om SÄI medger det.

Enligt reglerna skall alltså tillståndstid och erforderliga villkor anges i beslutet. Dessa regler kan behöva preciseras och kompletteras. Enligt SÄIs mening bör minst följande anges i tillståndsbeslutet:

- a) Tillståndshavarens namn, adress och telefon.
- b) Fastighetsbeteckning, gatuadress.
- c) Vad tillståndet avser, t ex förvaring av gasol, hantering av brandfarliga vätskor i samband med färgtillverkning, förvaring och försäljning av bensin på bensinstation.
- d) Villkoret att anläggningarna skall vara placerade och utförda enligt inlämnade handlingar, med eventuella angivna undantag. De handlingar som avses, t ex kartor, planskisser, ritningar, cisternplaner, varuförteckningar, beskrivningar, klassningsplan etc, bör nog specificeras, särskilt om olika versioner av samma handling förekommit i ärendet. Speciellt bör anges att de mängder (fördelade på dels olika varuslag, dels rum, cisterner etc) för vilka tillstånd till förvaring har sökts, inte får överskridas.
- e) Villkor för hanteringen utgående från vad remissinstanserna föreslagit. BN bör kritiskt granska de föreslagna villkoren och föreskriva endast de som bedöms vara relevanta och skäligen. I tveksamma fall bör samråd ske med SÄI. Att återge villkoren direkt i beslutet är att föredra framför att bifoga kopior av aktuella yttranden.
- f) Tillståndstid, se avsnitt 1.8.
- g) Upplysning om de bestämmelser i lag, förordning och myndighetsföreskrifter som särskilt bör uppmärksammas, t ex att föreståndare skall utses och anmälas till

tillsynsmyndigheten eller att vissa anordningar skall genomgå installationsbesiktning eller återkommande besiktigas med vissa fastställda intervaller (se SÄIFS 1989:14), varvid intyg om utförd besiktning skall sändas till BN.

b) Upplysning om villkoret om avsyning, dvs att hanteringen inte får påbörjas förrän BN lämnat besked om detta efter verkställd avsyning, se avsnitt 1.9. Det bör också upplysas om att det är tillståndshavaren som har att anmäla när anläggningen är klar för avsyning.

i) Upplysning i förekommande fall om att verksamheten även kan fordra tillstånd enligt annan lagstiftning, t ex miljöskyddslagstiftningen eller lagstiftningen om kemiska produkter.

Kopia av tillståndsbeslutet bör tillställas alla dem som yttrat sig i ärendet.

1.8 Tillståndstid

En nyhet i den nya lagstiftningen är att alla tillstånd skall vara tidsbegränsade (14 § LBE). Enligt den äldre lagstiftningen kunde tillstånd även meddelas att gälla tills vidare. Bakgrunden till det nya synsättet är, enligt förarbetena, att verksamheter med tillståndspliktig hantering av brandfarliga varor med tiden undergår förändringar av mer eller mindre genomgripande karaktär, varför de förutsättningar som en gång låg till grund för tillståndsprövningen förr eller senare upphör att gälla.

Av föreskrifterna framgår dock inte hur lång tillståndstiden skall vara. Detta är något som får bedömas från fall till fall av BN. Enligt SÄIs mening bör en tillståndstid av 10-12 år kunna tillämpas i normalfallet. Kortare tid bör väljas om väsentliga förändringar i verksamheten bedöms äga rum tidigare än så. Om det från början är känt att en verksamhet har en begränsad livslängd, t ex om det är fråga om en tillfällig hantering, bör tillståndstiden avpassas efter detta. Längre tillståndstider än 12 år bör inte förekomma.

För vissa cisterner och rörledningar finns krav på återkommande besiktning, se SÄIFS 1989:14. Besiktningensintervall kan vara 6 eller 12 år. Innefattar den tillståndspliktiga hanteringen sådana objekt kan det vara lämpligt att sätta tillståndstiden så att den utgår vid tidpunkten för nästa återkommande besiktning, särskilt om det ingår endast ett sådant objekt eller om objekten har samma förfallotid.

På ett och samma anläggningsområde kan hanteringen omfattas av fler än ett tillståndsbeslut, t ex som följd av att olika anläggningsdelar tillkommit vid olika tidpunkter. Det kan då ofta vara praktiskt att BN i samråd med tillståndshavaren sammanför all hantering i ett enda tillståndsbeslut. Detta kan lämpligen göras i samband med förnyad prövning av ett tillstånd med utgående giltighetstid.

Bestämmelserna om begränsad tillståndstid gäller dock inte retroaktivt. I fråga om tillstånd som med stöd av den äldre lagstiftningen meddelats att gälla tills vidare finns i stället särskilda övergångsbestämmelser, se 46 § FBE. Innebörden av dessa bestämmelser är följande. Det äldre tillsvidaretillståndet gäller automatiskt t o m den 30 juni 1994, dvs i fem år efter det att den nya lagstiftningen trädde i kraft. För att tillståndet skall fortsätta att gälla även efter detta datum måste tillståndshavaren ha anmält till BN att tillståndet fortfarande utnyttjas. I de fall en sådan anmälan inte kommer in till BN upphör tillståndet automatiskt att gälla fr o m den 1 juli 1994.

Inkommer däremot en anmälan bör BN ta tillfället i akt att se över villkoren för tillståndet. Med stöd av 14 § andra stycket LBE är det nämligen möjligt att under ett tillstånds giltighetstid föreskriva nya eller förändrade villkor för hanteringen. En sådan omprövning av villkoren bör handläggas som ett konventionellt tillståndsärende, t ex i fråga om samråd med berörda myndigheter.

Bestämmelsernas konstruktion innebär risk för en kraftig ansamling av anmälningsärenden enligt ovan under första halvåret 1994. Det kan därför vara lämpligt att BN under hand tar kontakt med berörda tillståndshavare för att söka åstadkomma en jämnare spridning av anmälningsärendena under femårsperioden.

1.9 Avsyning

Bestämmelser om avsyning finns i 30-31 §§ FBE. Dessa är i stort sett desamma som enligt den äldre lagstiftningen, men vissa detaljförändringar har skett. I det följande redovisas bestämmelserna jämte en del kompletterande synpunkter.

Avsyningen skall förrättas av BN. Den som har fått tillstånd får inte påbörja hanteringen förrän BN har beslutat medge detta efter det att avsyningen är genomförd.

När sökanden bedömer att anläggningarna är klara för avsyning anmäler han detta till BN. BN tar kontakt

med dem som skall närvara vid avsyningen för att komma överens om lämplig tidpunkt. För större eller komplicerade objekt kan mer än en förrättningsdag behöva reserveras.

Kallelse till avsyning bör vara skriftlig. Följande skall kallas:

- Tillståndshavaren eller hans ombud.
- Företrädare för RN.
- Företrädare för SÄI om SÄI i sitt remissvar eller på annat sätt meddelat att man önskar närvara eller om SÄIs närvaro är önskvärd av andra skäl.
- Företrädare för de övriga myndigheter med vilka samråd ägt rum i tillståndsärendet.

Av dessa är det dock bara tillståndshavaren eller hans ombud samt företrädaren för RN som måste vara närvarande för att avsyningsförrättningen skall ha giltighet.

Vid avsyningen skall kontrolleras att anläggningarna och anordningarna för hanteringen är utförda enligt gällande bestämmelser och enligt villkoren i tillståndsbeslutet samt att de i övrigt uppfyller rimliga krav.

I vissa delar kan det vara omöjligt eller alltför tidsödande att utföra detaljkontroller vid förrättningsstillfället. Det bör då kunna krävas av tillståndshavaren att han själv låter utföra detaljkontrollen och vid avsyningsstillfället verifierar detta via intyg eller protokoll. Av dessa skall framgå resultatet av kontrollen inklusive eventuella anmärkningar. Avsyningsförrättarens roll inskränker sig då till att granska dessa handlingar. BN bör i förväg ha upplyst tillståndshavaren om vilka intyg och protokoll som bör finnas tillgängliga vid avsyningen, t ex enligt följande:

- Protokoll från slutbesiktning i samband med bygglov.
- Typgodkännandebevis i förekommande fall för t ex cisterner.

- Intyg från SA eller APP om att tryckkärl, cisterner och rörledningar genomgått installationsbesiktning enligt SÄIFS 1989:14 ¹⁾.
- Luftmätningsprotokoll som visar i vad mån ventilationsflödena och tryckförhållandena är korrekta.
- Intyg över att elinstallationerna uppfyller gällande elbestämmelser och klassningsplanen.
- Intyg över att instrumenteringen fungerar tillfredsställande, speciellt med avseende på larm, förreglingar och andra funktioner av betydelse för säkerheten.

Om det av handlingarna framkommer brister eller om någon erforderlig handling saknas skall detta antecknas i protokollet.

De förhållanden som inte framkommer genom intyg eller protokoll kontrolleras genom syn på platsen. Vad som inte minst bör beaktas är den allmänna ordningen. Anläggningsarbetena bör i huvudsak vara avslutade och området avstädat när anläggningarna skall tas i drift. Vidare bör kontrolleras att det finns skötsel- och driftinstruktioner i erforderlig omfattning.

Det kan vara lämpligt att vid avsyningen kontrollera att tillsynsmyndigheten fått föreskriven underrättelse om utsedda föreståndare (36 § FBE).

BN ansvarar för att upprätta protokoll från avsyningen där de anmärkningar som framkommit antecknas. För varje anmärkning bör framgå när den senast skall vara åtgärdad. Kopia av protokollet skall tillställas tillståndshavaren eller hans ombud och övriga närvarande.

Om möjligt bör en efterkontroll på plats göras särskilt om det framkommit allvarliga anmärkningar eller om antalet anmärkningar är stort. Här bör det av myndigheter räcka med att BN och RN är närvarande.

BN skall meddela tillståndshavaren när hanteringen

1) I det sammanhanget kan erinras om att BN numera inte skall göra installationsbesiktning av cisterner och rörledningar. Detta är i stället en uppgift för AB Statens Anläggningsprovning (SA) och auktoriserade provplatser (APP), se SÄIFS 1989:14. På BN faller dock att kontrollera fundament och bottenplattor och annat som har med själva förläggningen att göra. Beträffande underjordiska cisterner bör BN i förekommande fall se till att återfyllning inte sker förrän SA/APP genomfört den utvändiga kontrollen.

får påbörjas. Detta bör inte ske förrän alla anmärkningar enligt protokollet är åtgärdade. Smärre anmärkningar, som efter samråd med RN bedöms vara av mindre betydelse i sammanhanget, bör dock inte behöva hindra att hanteringen påbörjas.

Enligt 30 § andra stycket FBE får RN medge att en anordning eller en anläggning tas i bruk för provning eller liknande förberedelse (försöksdrift) även innan BN meddelat att hanteringen får påbörjas. Se närmare om detta i avsnitt 2.8.2.

1.10 Åtgärder under tillståndstiden

BN bör ha ett register över meddelade tillstånd. Eftersom RN också behöver ett anläggningsregister som hjälp för tillsynsverksamheten (jfr avsnitt 2.3) kan det många gånger vara praktiskt med ett gemensamt register.

I registret bör bl a ingå uppgift om när tillståndstiden går ut. Det kan förutsättas att många tillståndshavare behöver en påminnelse när tillståndstiden närmar sig sitt slut. I BNs ansvar bör ligga att regelmässigt utfärda sådana påminnelser. Detta bör ske i så god tid att tillståndshavaren rimligen hinner förbereda en ny ansökan.

I en tillståndspliktig verksamhet ingår ofta anordningar för vilka det finns krav om återkommande besiktning. Främst handlar det om vissa cisterner och rörledningar, se SÄIFS 1989:14. Tidpunkten för nästa återkommande besiktning kanske inte sammanfaller med tillståndstidens utgång, särskilt inte om verksamheten innefattar flera sådana objekt med olika förfallodatum (jfr avsnitt 1.8). Även sådana uppgifter bör ingå i registret, och påminnelser bör utfärdas på samma sätt som beträffande tillståndstidens utgång.

1.11 Återkallelse av tillstånd

15 § FBE reglerar under vilka omständigheter som BN får återkalla ett tillstånd.

För det första får tillståndet återkallas om gällande bestämmelser eller villkor i tillståndsbeslutet i något väsentligt avseende inte iakttas. Att bestämmelser och villkor följs är en uppgift för tillsynsmyndigheten att bevaka. I första hand söker tillsynsmyndigheten klara ut eventuella avvikelser direkt med tillståndshavaren. Därvidlag har tillsynsmyndigheten vissa maktmedel till sitt förfogande såsom att

meddela föreläggande. Som en sista utväg kan tillsynsmyndigheten vända sig till BN och begära att tillståndet måtte återkallas. BN bör inte själv ta initiativ i fall av detta slag, utan agera endast på direkt begäran av en tillsynsmyndighet.

För det andra får tillståndet återkallas om det i annat fall är av väsentlig betydelse från brand- eller explosionssynpunkt. Av förarbetena framgår att lagstiftaren här främst avser återkallelse på grund av tidigare, inte uppmärksammade brister i verksamheten, dvs omständigheter som framkommit först efter det att tillståndet meddelats. Att en hantering, för vilken tillstånd meddelats, inte påbörjas inom avsevärd tid bör kunna ses som ett exempel på en grund för återkallelse i denna del.

Innan BN beslutar om återkallelse bör tillståndshavaren ges tillfälle att yttra sig om åtgärden inte är brådskande.

1.12 Ansvars- och besvärregler

De ansvarsbestämmelser i lagstiftningen som berör tillståndsverksamheten är följande. Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bedriver tillståndspliktig hantering utan tillstånd eller bryter mot villkoren i ett tillstånd döms till böter eller fängelse i högst ett år (21 § första stycket 2 LBE). Den som med uppsåt eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift om förhållande av betydelse i t ex en tillståndsansökan döms till böter (23 § LBE).

Besvärregler som rör tillståndsgivningen finns i 27 § LBE. Sålunda får BNs beslut i tillståndsärenden överklagas hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarrätten. Förutom den sökande får även SÄI överklaga BNs beslut om tillstånd. Därför är det viktigt att SÄI får kopia av tillståndsbesluten.

1.13 Undantag från förbud mot öppen eld m m

Förutom tillståndsärenden skall BN också handlägga vissa ärenden om undantag från förbudet mot öppen eld, m m.

Där brandfarliga varor hanteras på sådant sätt att de kan antändas är det förbjudet att röka eller vidta andra åtgärder som kan ge upphov till öppen eld eller till farliga gnistor eller annat som kan antända varorna (13 § FBE).

I vissa fall finns legitima skäl att kunna frångå förbudet i 13 § FBE. Det vanligaste exemplet är när det på ett hanteringsställe för brandfarliga varor behöver utföras så kända heta arbeten såsom svetsning, skärning med skärbrännare eller rondell, slipning och liknande arbetsmoment som ger upphov till öppen låga, gnistor eller heta ytor.

24 § FBE innehåller bestämmelser om hur undantag från förbudet skall handläggas. Generellt (fortlöpande) undantag vid tillståndspliktig hantering av brandfarliga varor meddelas av BN. Undantag för enstaka tillfällen och vid hantering som inte är tillståndspliktig meddelas av tillsynsmyndigheten (se närmare om detta i 7 § SÄIFS 1989:2 samt i avsnitt 2.8.1). Alla undantag skall meddelas att gälla för viss tid och får förenas med villkor.

För att kunna meddela undantag enligt ovan måste man givetvis först ha klart för sig var på ett hanteringsställe som förbudet gäller. Regeln är att det skall gälla när antädningsrisk föreligger, vilket vanligtvis får bedömas från fall till fall. Som vägledning vid bedömningen kan följande riktlinjer lämnas.

Utomhus bör förbudet gälla inom vissa avstånd från anläggningsdelar som innehåller brandfarliga varor. Dessutom bör avluftningsrör från cisterner samt ventilationsutsläpp från byggnader, där brandfarliga varor förekommer, beaktas. Hanteras brandfarliga varor på många ställen inom ett område kan det vara praktiskt att inbegripa hela området, med undantag för kontorsbyggnader och andra byggnader där brandfarliga varor inte hanteras. Inomhus bör förbudet gälla i alla rum där brandfarliga varor hanteras, ibland även i angränsande rum.

I praktiken kan det vara lämpligt att den som ansvarar för hanteringen själv får avgöra var förbudet skall anses gälla och när undantag kan behövas.

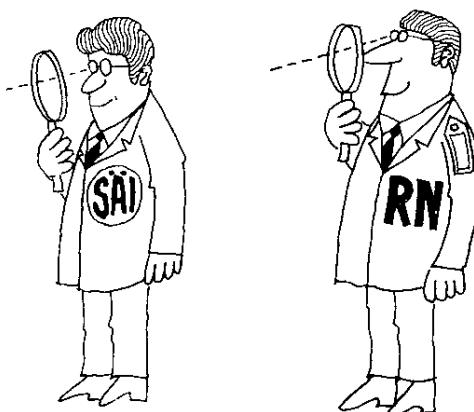
BN skall alltså handlägga ärenden om undantag vid tillståndspliktig hantering i de fall undantaget skall gälla fortlöpande. En ansökan om undantag kan avse utförande av hett arbete i viss lokal, såsom svetsning i verkstad, eller användning av apparat som arbetar med öppen låga, såsom panna eller ugn. Det förekommer också att industriföretag önskar generellt undantag från förbudet på ett hanteringsställe för utförande av heta arbeten i samband med förekommande underhållsarbeten.

Vid prövning av ansökan bör samma förfarande tillämpas som för en ansökan om hanteringsstillstånd. Ansökan bör alltså remitteras till de myndigheter som kan ha intresse i frågan, främst RN. SÄI bör höras om ärendet

är omfattande eller komplicerat eller rör ett hantlingsställe för vilket SÄI har tillsynsansvaret enligt reglerna i SÄIFS 1989:2.

Det kan vara lämpligt att sökanden i förekommande fall lämnar in sin ansökan om undantag samtidigt med ansökan om hanteringstillstånd. I sådana fall kan ärendena handläggas i ett sammanhang och ett medgivande om undantag skrivs in i tillståndsbeslutet. Prövningen bör främst gå ut på att kontrollera att sökanden har godtagbara förutsättningar för att själv kunna administrera det löpande behovet av undantag. Det bör således finnas en väl fungerande organisation som säkerställer att erforderliga skyddsåtgärder vidtas vid varje tillfälle då hett arbete skall utföras. En särskild ansvarig person bör utses, normalt föreståndaren. Han bör, med bibehållande av ansvaret, tillåtas delegera till någon annan inom organisationen att vid enskilda arbeten formulera villkoren.

Beslutet skall vara skriftligt och innehålla nödvändiga villkor, t ex att betryggande åtgärder skall vidtas för att brand inte skall uppkomma vid det heta arbetet. Den ansvarige personens namn bör anges. Medgivandet skall vara tidsbegränsat. Lämpligt är att lämna det för samma tid som för hanteringstillståndet.

2. TILLSYN

2.1 Inledning

En nyhet i den nya lagstiftningen om brandfarliga och explosiva varor är det självständiga ansvar som RN får i fråga om tillsynen över efterlevnaden av lagstiftningens bestämmelser. Tidigare skulle RN "medverka i tillsynen". I stället får nu RN rollen som lokal tillsynsmyndighet. Lagstiftaren överlåter åt SÄI att närmare föreskriva hur tillsynsarbetet rent praktiskt skall fördelas mellan den centrala tillsynsmyndigheten, som är SÄI, och RN. Sådana föreskrifter finns i SÄIFS 1989:2, se bilaga E.

Sammanfattningsvis är fördelningen följande. SÄI ansvarar för tillsynen inom försvarets anläggningar, vid naturgasinstallationer med tryck högre än 4 bar samt vid vissa tekniskt komplicerade anläggningar enligt särskilt beslut av SÄI, se bilaga F. RN har tillsynsansvaret beträffande all övrig hantering.

Vid sidan av dessa regler och i avvaktan på en författningsmässig reglering föreslår SÄI dessutom följande ordning. SÄI är genom reglerna i SÄIFS 1989:2 ansvarig för tillsynen vid ställen där explosiva varor tillverkas. Där förekommer vanligen också hantering av brandfarliga varor. Av praktiska skäl bör SÄI, efter överenskommelse med RN i berörd kommun, även svara för tillsynen över den hanteringen på hanteringsstället.

Den nya tillsynsorganisationen kommer att påverka de enskilda kommunerna i olika grad beroende på i vilken omfattning brandfarliga varor hanteras i kommunen. Den enskilda kommunens ambitionsnivå har naturligtvis också betydelse. För många kommuner kan personalförstärkning komma att behövas för såväl fältarbetet

som det administrativa arbetet. Beträffande hur en eventuell resursförstärkning skall finansieras har i den nya lagstiftningen givits möjlighet att införa tillsynsavgifter (20 § LBE). En kommun kan alltså som alternativ till skattefinansiering välja att genom avgifter föra över kostnaderna på dem som blir föremål för tillsynen, jfr möjligheterna till avgiftsfinansiering av brandsyneverksamheten enligt räddningstjänstlagen.

Det vore emellertid orealistiskt att tro att alla kommuner kommer att kunna leva upp till den nya tillsynsrollen redan från den 1 juli 1989. Som central tillsynsmyndighet har SÄI givetvis ett ansvar att bistå RN i tillsynsarbetet. Denna informationsskrift kan ses som ett led i detta. Därutöver räknar SÄI med att, inom ramen för tillgängliga resurser, lämna bistånd främst i följande avseenden:

- Ge ut allmänna råd och informationsmaterial, t ex rörande vissa slag av tillsynsobjekt.
- Lämna råd och information i enskilda tillsynsärenden per brev eller telefon.
- Delta vid tillsynsbesök när RN begär det.
- Medverka vid kurser och informationsträffar för RNs personal, t ex länsvis, om det finns önskemål om det.

På längre sikt, när kommunerna hunnit bygga ut de egna tillsynsresurserna i fråga om omfattning och kompetens, kan SÄIs engagemang i kommunernas tillsynsarbete förutses bli mindre inriktat på enskilda tillsynsärenden och mer på samordning av praxis, att verka för en likformig ambitionsnivå och på generella åtgärder, såsom att ge ut allmänna råd.

2.2 Tillsyn allmänt

Det finns olika uppfattningar om vad som menas med tillsyn. Eftersom det har betydelse för omfattningen av tillsynsansvaret vad man lägger in i begreppet finns anledning att något uppehålla sig vid frågan.

Tillsyn bör uppfattas i sin inskränkta betydelse som liktydigt med kontroll av att bindande regler och villkor är uppfyllda. Normalt sker sådan tillsyn genom inspektioner på platsen där de brandfarliga varorna hanteras. Det är givetvis fördelaktigt om tillsynsmyndigheten, i de fall avvikelser från föreskrifter och villkor konstateras, även kan lämna rekommendationer om hur felaktigheterna skall kunna rättas till. Så kan ske t ex genom hänvisning till allmänna råd eller

liknande dokument eller till annan vedertagen praxis. Detta bör dock ses som en uppgift som följer av myndighetens serviceskyldighet enligt 4 § förvaltningslagen (1986:223) och som inte kan krävas av myndigheten med hänvisning till dess ansvar för tillsynen.

Tillsyn är alltså kontroll av att föreskrifter (bindande regler) och villkor är uppfyllda. De föreskrifter som är aktuella i detta sammanhang utgörs av LBE och FBE samt tillämpningsföreskrifter utfärdade av SÄI. Bindande villkor kan finnas i anslutning till ett eventuellt tillstånd till hantering av brandfarliga varor som byggnadsnämnden meddelat men också i t ex typgodkännanden för apparater och utrustning.

Vad som rent praktiskt bör ingå i rollen som ansvarig tillsynsmyndighet kan sammanfattas enligt följande:

- Ta initiativ till och genomföra de inspektionsbesök på hanteringsstället som kan behövas.
- Framföra de anmärkningar om avvikelser från föreskrifter och villkor som framkommit vid inspektionen samt begära att avvikelserna skall rättas till.
- Följa upp att framförda krav leder till rättelse och vid behov tillgripa de sanktionsmöjligheter som lagstiftningen medger.

2.3 Tillsynens omfattning

Tillsynen skall i princip omfatta all hantering på vilken lagstiftningen är tillämplig. Detta ligger i sakens natur. Ställer lagstiftningen krav på att en hantering skall ske på ett visst sätt måste det också finnas en uttalad strävan från samhällets sida att kontrollera att kraven verkligen följs. Annars tenderar kraven att bli verkningslösa. Det är inte, som ibland brukar framhållas, relevant att jämföra med bestämmelserna om brandsyn i räddningstjänstlagstiftningen. Där anges nämligen uttryckligen i författningen att regelbunden brandsyn skall begränsas till vissa specificerade objekt.

I praktiken måste dock nödvändigtvis de tillgängliga resurserna för tillsynen fördelas på hanteringsställena i kommunen på ett sätt som ger största möjliga effekt. Detta innebär rimligtvis att huvudvikten bör läggas på de mer riskfyllda objekten, medan övriga objekt får behandlas mindre ingående.

SÄI har inte befogenheter att föreskriva vare sig att tillsynen endast skall omfatta vissa slags hanteringsställen, att tillsynsbesöken skall ske med vissa

intervaller eller att kommunen skall avsätta resurser av en viss storlek för tillsynen. Detta är frågor som den enskilda kommunen själv har att ta ställning till. Som central tillsynsmyndighet har SÄI emellertid ett ansvar för att verka för en så stor enhetlighet som möjligt mellan kommunerna i dessa frågor. SÄI vill därför ge följande rekommendationer i fråga om vad som bör vara en lämplig omfattning av tillsynen.

Huvudvikten bör alltså läggas på tillsynen vid de mer riskfyllda hanteringsställena. En lämplig avgränsning härvidlag är sådana hanteringsställen där hanteringen är tillståndspliktig. Sådana ställen bör besökas regelbundet med vissa, i förväg fastställda intervaller. Att, som har föreslagits, begränsa den regelbundna tillsynen endast till brandsynepliktiga objekt enligt räddningstjänstlagstiftningen är, enligt SÄIs mening, att sätta ambitionerna för lågt.

Att koncentrera tillsynen till tillståndspliktig hantering bör, som redan poängterats, inte innebära att övrig hantering, dvs anmälningspliktig hantering och hantering som varken fordrar tillstånd eller anmälan, helt försummas. Besök på ställen med sådan hantering bör dock kunna ske mer stickprovsvis, kanske i samband med brandsyn. Det kan också vara lämpligt att en anmälan om viss hantering åtföljs av ett besök på hanteringsstället i fråga.

Med den av SÄI föreslagna uppläggningsen är det givetvis nödvändigt för RN att känna till alla hanteringsställen med tillståndspliktig hantering i kommunen. I regel torde väl BN som tillståndsmyndighet ha ett register över tillståndspliktiga objekt upplagt på ett sätt som skall kunna tjäna även RNs behov. Det är dock inte säkert att så är fallet i alla kommuner. SÄI vet också av egen erfarenhet att det på många hanteringsställen, med tillståndspliktig hantering, saknas tillstånd. SÄI vill därför rekommendera RN i de kommuner, där BNs register är ofullständigt eller inte anpassat för RNs behov, och där detta inte går att ändra på, att som en inledning till det mer självständiga tillsynsarbetet genomföra en inventering av förekommande hanteringsställen i kommunen.

2.4 Tillsynsintervaller

Beträffande brandsyn finns bindande regler om hur ofta detta skall ske (brandsynefrister). När det gäller tillsyn av hanteringsställen enligt lagstiftningen om brandfarliga och explosiva varor finns inte motsvarande möjligheter att meddela bindande regler. Huvudregeln bör naturligtvis vara att tillsynsbesök skall ske så ofta som behövs efter en bedömning från fall till

fall. Några riktlinjer kan dock lämnas.

Som framgår av avsnitt 2.3 rekommenderar SÄI att tillsynen i första hand koncentreras till hanteringsställen med tillståndspliktig hantering. I följande tabell anges några typiska hanteringsställen där hanteringen av brandfarliga varor vanligen är tillståndspliktig. Tabellen innehåller också riktvärden för besöksintervaller. Vilket värde inom intervallet som bör väljas i det enskilda fallet blir en bedömningsfråga, där bl a verksamhetens omfattning bör vägas in.

Hanteringsställe	Riktvärde för besöksintervall, år
Olje- eller gasdepå	1 - 4
Bergrumsanläggning för förvaring av brandfarliga varor	2 - 4
Större förråd av lösa behållare	2 - 4
Bensin- eller motorgasstation	2 - 4
Kemisk/petrokemisk industri	1 - 2
Industri med färgtillverkning	1 - 2
Läkemedelsindustri	1 - 2
Tryckeri	1 - 2
Industri med tillverkning av produkter av polyesterplast	2 - 4
Kemisk-teknisk tillverkningsindustri	1 - 4
Lackeringsanläggning	2 - 4
Anläggning med tillverkning av acetylen eller vätgas	1 - 2
Anläggning för distribution av naturgas	2 - 4

Riktvärdena för besöksintervall i tabellen är i förekommande fall samordnade med gällande brandsynefrister. Självklart bör också tillsynen planeras så att tillsyn och brandsyn på ett hanteringsställe i största möjliga utsträckning äger rum vid samma tillfälle.

Om en tillsynsförrättare inte är så välbekant med verksamheten på ett visst hanteringsställe kan det finnas anledning att göra tätare besök än vad själva behovet av tillsyn motiverar, just för att närmare sätta sig in i verksamheten. Ofta kan det också uppkomma annan anledning att besöka hanteringsstället, t ex för att diskutera nya projekt eller planerade förändringar som påverkar hanteringen av brandfarliga varor. Det kan vara praktiskt att vid dessa besök även genomföra viss tillsyn. Vidare kan det behövas flera besök för en fullständig genomgång av verksamheten. Är anläggningen i dåligt skick kan det fordras täta besök innan alla brister rättats till. I praktiken kan det bli de här nämnda omständigheterna som styr besöksfrekvensen och inte de i tabellen angivna riktvärdena.

2.5 Tillsynsmetodik

2.5.1 Inledning

Det kan vara ändamålsenligt att i metodiskt hänseende skilja mellan tillsyn med avseende på organisationen och tillsyn med avseende på hanteringen.

Tillsyn med avseende på organisationen (uttrycket systemtillsyn förekommer också) går ut på att kontrollera att uppkommande skyddsfrågor kring hanteringen av de brandfarliga varorna tas om hand inom organisationen på ett genomtänkt och effektivt sätt.

Enligt SÄIs mening har tillsynsinsatser gentemot organisationen i regel en hög "verkningsgrad" genom att de syftar till att åstadkomma förhållanden med en välutvecklad egentillsyn. Fungerar organisationen väl i detta avseende finns ofta inte så stor anledning för tillsynsmyndigheten att genomföra någon mer omfattande detaljtillsyn av själva den fysiska hanteringen och hanteringsutrustningen. Det kan ofta räcka med stickprovsvisa kontroller.

2.5.2 Förberedelser

Det är lämpligt att tillsynsbesöket avtalas i förväg så att det kan genomföras i närvaro av den som ansvarar för hanteringen av de brandfarliga varorna, dvs föreståndaren vid tillståndspliktig hantering. Observera att föreståndaren för naturgasinstallationer vanligen är anställd av gasdistributionsföretaget och således inte direkt knuten till hanteringsstället.

Även om ändamålet med en förrättning är att enbart avhandla organisationsfrågor eller andra "pappersfrågor" bör den äga rum vid det aktuella hanteringsstället. T ex kan någon fråga uppkomma där det fordras en avstämning mot "verkligheten".

Tillsynsförrättaren bör ha tillgång till aktuella handlingar om hanteringsstället, t ex eventuellt tillståndsbeslut och tidigare inspektionsmeddelanden. Han bör särskilt göra klart för sig vilka påpekanden från tidigare tillsynsbesök som bör följas upp.

2.5.3 Tillsyn med avseende på organisationen

Här lämnas några exempel på frågor med anknytning till organisationen som bör ingå i kontrollen.

Föreståndare

(jfr 36-37 §§ FBE)

- Har föreståndare utsetts?
- Har han en för ändamålet lämplig position i organisationen?
- Har han tillräcklig kompetens i form av kunskaper och erfarenhet?
- Har han tillräckliga befogenheter för att kunna fullgöra sitt ansvar?
- Har ställföreträdare för föreståndaren utsetts?
- Har RN fått underrättelse om utsedd föreståndare och eventuell ställföreträdare?

Tillstånd

(jfr 8 kap SIND-FS 1981:2 (inklusive ändringar enligt SÄIFS 1989:12 och SÄIFS 1983:1) samt avsnitt 1.2 i denna informationsskrift)

- Har tillstånd meddelats för hanteringen?
- Är tillståndet giltigt?
- Återspeglar tillståndet den rådande verksamheten?
- Är tillståndsvillkoren uppfyllda?

Undantag från förbudet mot öppen eld m m

(jfr 24 § FBE samt avsnitten 1.13 och 2.8.1 i denna informationsskrift)

- Förekommer s k hetarbeten i verksamheten?
- Är behovet av undantag reglerat enligt ovan nämnda bestämmelser?
- Återspeglar beslutet den rådande verksamheten?
- Är villkoren i beslutet uppfyllda?
- Är någon viss person utsedd att ansvara för detta?

Instruktioner, arbetsbeskrivningar

(jfr 7 § LBE; f n saknas detaljbestämmelser)

- Finns skriftliga instruktioner för förekommande hanteringsmoment och för handhavande av olika hantlingsanordningar?
- Finns rutiner för regelbunden kontroll av säkerhetsutrustning?
- Finns rutiner för information till anställda, entreprenörer och besökare om rådande skyddsbestämmelser?
- Finns åtgärdsplan för hur det skall förfaras vid olyckor?

Klassningsplan

(jfr SIND-FS 1983:2)

- Finns klassningsplan där så är föreskrivet?
- Återspeglar den de rådande förhållandena?
- Finns rutiner för fortlöpande aktualisering av klassningsplanen?

Återkommande kontroll av utrustning

(jfr SÄIFS 1989:14)

- Finns anordningar för vilka det ställs krav på återkommande kontroll?
- Finns rutiner för uppföljning av att kontrollen genomförs vid fastställda tidpunkter?
- Finns föreskriven dokumentation av genomförda kontroller?

(Observera att tillsynen inte omfattar själva kontrollen - som skall utföras av SA eller APP enligt reglerna i SÄIFS 1989:14 - utan endast att kontrollen utförts i föreskriven omfattning.)

2.5.4 Tillsyn med avseende på hanteringen

Följande checklista med exempel på kontrollpunkter kan förhoppningsvis vara till hjälp vid tillsynen. Den är uppgjord för att kunna täcka in normalt förekommande hantering av brandfarliga varor och är därför i det enskilda fallet aktuell endast i tillämpliga delar. De upptagna punkterna motsvaras i regel av uttryckliga krav i tillämpningsföreskrifterna.

Allmänt

- separation i förhållande till andra varor, brännbart material
- förreglingar och andra skyddsanordningar
- skyltning

- märkning av rörledningar
- potentialförbindning, jordning
- spillskydd
- rengöring, städning
- förekomst av ovidkommande brännbart material
- förvaring av avfall från hanteringen (bör ske i plåttunnor med självstängande lock)
- respekten för rökförbud och andra skyddsbestämmelser

Hantering utomhus

- skydds- och säkerhetsavstånd
- inhägnad
- påkörningsskydd
- invallning/avledning
- avtappningsventil till invallning (skall vara låst i stängt läge)
- märkning av dito
- avluftning, placering
- påfyllning, placering
- överfyllningsskydd
- pumpar (skall vara placerade utanför invallning)
- gasflaskor (säkring mot fall, bakslagsskydd vid användning av acetylenflaskor)
- oljeavskiljare

Hantering i byggnad

- byggnadens brandtekniska utförande
- krav om cisternrum
- invallning
- ventilation
- avluftning, utlopp från säkerhetsventiler (skall mynna i det fria)
- påfyllning, placering
- överfyllningsskydd
- gasflaskor (säkring mot fall, bakslagsskydd vid användning av acetylenflaskor)

2.6 Åtgärder efter tillsynsbesök

Visar det sig vid ett tillsynsbesök att det finns anmärkningar mot efterlevnaden av bestämmelserna om brandfarliga varor måste dessa anmärkningar delges den för hanteringen ansvarige på lämpligt sätt. Som regel bör detta ske skriftligt (inspektionsmeddelande), varigenom man också får en dokumentation av anmärkningarna. Enbart muntliga meddelanden bör undvikas.

Inspektionsmeddelandet (exempel på utformning se bilaga G) bör uppta anmärkningarna i klara och konkreta termer, helst med angivande av den bestämmelse (föreskriftens namn och paragraf eller motsvarande) från vilken avvikelserna skett. Om det är lämpligt bör det

för varje anmärkning anges en tidpunkt vid vilken anmärkningen skall vara åtgärdad. Givetvis bör samrådske med den ansvarige om dessa tidpunkter. Det bör också krävas att den ansvarige i god tid underrättar RN i den händelse en angiven tidsfrist inte kan innehållas. Det kan då vara rimligt att RN ger ytterligare respittid om det finns godtagbara skäl till försening-en.

Inspektionsmeddelandet bör vara den ansvarige tillhanda så snart som möjligt efter besöket, helst inom två veckor.

Som tidigare framhållits kan det naturligtvis vara praktiskt att samordna nu aktuella tillsynsbesök med brandsyneförrättningar. Man måste dock noga ha i minnet att det ändå är fråga om två skilda förrättningar som följer av olika författningar. Av det skälet rekommenderas att anmärkningarna från respektive förrättning återges i skilda dokument. I alla händelser måste det av dokumentationen klart framgå vilka krav som stöder sig på lagstiftningen om brandfarliga och explosiva varor respektive räddningstjänstlagstiftningen. Bl a är ordningen för överklagande av beslutet olika om det är fattat med stöd av den ena eller den andra lagstiftningen.

Om stöd för ett visst krav kan erhållas såväl i en allmän bestämmelse i räddningstjänstlagen (t ex 41 §) som i lagstiftningen om brandfarliga och explosiva varor skall den senare åberopas. Detta är ett uttryck för principen att en speciallagstiftning i sådana fall tar över från den mer allmänt hållna lagstiftningen.

Om de iakttagelser som RN gör vid ett tillsynsbesök kan förväntas vara till nytta från skyddssynpunkt även vid andra hanteringsställen inom kommunen kan det vara lämpligt att RN informerar dessa berörda. Sekretessproblematiken måste dock givetvis beaktas.

Det är viktigt för tillsynens effektivitet att uppföljning sker. Har krav ställts på särskilt datum då anmärkningarna skall vara åtgärdade bör uppföljningsbesöket ske så kort tid efter detta datum som möjligt. Visar det sig vid uppföljningen att något eller några av de påvisade missförhållandena inte rättats till kan det ibland vara nödvändigt att tillgripa legala "påtryckningsmöjligheter". Dessa består i

- att meddela föreläggande/vitesföreläggande,
- att meddela förbud mot viss hantering,
- att vidta åtgärder på den felandes bekostnad,

- att anmäla förhållandet till tillståndsmyndigheten (BN) som har att ta ställning till om tillståndet bör återkallas,

- att anmäla misstanke om brott mot bestämmelserna till åklagare.

En sammanställning av de legala sanktionsmöjligheterna finns också i bilaga C, avsnitt 5.

Vad som i första hand bör tillgripas om rättelse inte kan vinnas på frivillig väg är att meddela föreläggande, eventuellt med vite. Övriga åtgärder är att anse som så extrema att de bör komma i fråga endast i mycket speciella fall. Rent allmänt bör RN alltid samråda med SÄI innan det fattas beslut om tvångsmedel utöver föreläggande eller förbud. Skälet till detta är att SÄI bör vara den som samordnar gällande praxis på området.

Exempel på utformning av ett föreläggande lämnas i bilaga G.

I fråga om vitesföreläggande finns regler i lagen (1985:206) om viten.

Ett inspektionsmeddelande är inget beslut i formell mening. Det är att betrakta som en uppmaning till den som ansvarar för hanteringen att frivilligt rätta till vissa angivna avvikelser från bestämmelserna som konstaterats vid tillsynsbesöket. I inspektionsmeddelandet bör emellertid upplysas om att föreläggande om rättelse kan komma att meddelas i den händelse avvikelserna inte är åtgärdade inom de respittider som angivits i meddelandet.

Förelägganden, vitesförelägganden, förbud etc är emellertid formella beslut för vilka reglerna om delegation i kommunallagstiftningen gäller. I förarbetena till den lagstiftningen sägs härvidlag att delegation av beslutsrätt från nämnden till en enskild tjänsteman bör ske med restriktivitet och i så fall endast avse frågor av rutinkaraktär. Enligt SÄIs mening kan beslut om föreläggande etc i nu aktuella fall inte anses vara frågor av rutinkaraktär.

2.7 Samverkan med andra myndigheter

2.7.1 Samverkan med SÄI

Enligt 9 § SÄIFS 1989:2 skall SÄI och RN informera varandra om viktigare iakttagelser som görs vid tillsynen. Motivet är naturligtvis de fördelar som det

innebär för tillsynsmyndigheterna att kunna utnyttja varandras erfarenheter. Som redan berörts i avsnitt 2.1 avser SÄI bl a att fortlöpande bistå RN med allmänna råd och informationsmaterial i olika avseenden. För att detta skall kunna fungera på bästa möjliga sätt är SÄI givetvis beroende av att få del av RNs erfarenheter. Erfarenhetsåterföringen skall ske såväl löpande, t ex i fråga om inträffade olyckor och tillbud (10 § SÄIFS 1989:2), som periodvis i form av en årlig rapport (11 § SÄIFS 1989:2).

I årsrapporten bör ingå vissa statistiska uppgifter för att SÄI som central ansvarig myndighet skall kunna skaffa sig en överblick över tillsynsverksamhetens omfattning i landet som helhet. Dessa statistiska uppgifter bör i första hand vara följande:

- Antalet tillsynsobjekt inom kommunen.
- Antalet företagna tillsynsbesök under året.
- Antalet meddelade förelägganden.

Därutöver bör ingå de kommentarer i olika avseenden som RN finner anledning att lämna, t ex i fråga om särskilt intressanta tillsynsärenden eller om utfallet av tillsynsverksamheten i förhållande till den uppställda målsättningen.

Som framgår av föreskrifterna skall den årliga rapporten avse kalenderår och inges senast den 1 april året därpå.

Exempel på uppläggningsen av en årsrapport finns i bilaga G. Alternativt kan rapporteringen ske t ex genom att översända den ordinarie verksamhetsberättelsen om uppgifterna ingår i denna.

2.7.2 Samverkan med byggnadsnämnden

BN och RN har båda mycket viktiga uppgifter i anslutning till lagstiftningen om brandfarliga och explosiva varor genom deras ansvar för tillståndsgivningen respektive tillsynen beträffande hantering av brandfarliga varor. Därför är det givetvis av största vikt att en nära samverkan mellan dessa kommunala organ äger rum i hithörande ärenden.

FBE föreskriver en formaliserad samverkan t ex i fråga om tillståndsansökningar (26 §) och vid avsyning (31 §). De erfarenheter RN vinner i samband med tillsynen vid ett visst hanteringsställe bör givetvis få utnyttjas av BN när det gäller att formulera tillståndsvillkoren för ifrågavarande hantering.

Om RN har mycket allvarliga anmärkningar mot verksam-

heten på ett visst hanteringsställe, och det visar sig omöjligt att vinna rättelse på annat sätt finns alltid möjligheten - om hanteringen är tillståndspliktig - att anmäla förhållandet till BN, som då har att ta ställning till om tillståndet skall återkallas (15 § LBE).

2.7.3 Samverkan med andra tillsynsmyndigheter

Enligt 6 § förvaltningslagen (1986:223) skall varje myndighet lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten.

Detta bör bl a innebära att om RN vid tillsynen gör iakttagelser som berör andra tillsynsområden bör dessa vidareanrapporteras till vederbörande tillsynsmyndighet. Exempel på sådana tillsynsmyndigheter är

- SÄI och polismyndigheten beträffande hantering av explosiva varor,
- kommunens miljö- och hälsoskyddsnämnd beträffande hantering av hälso- eller miljöfarliga varor,
- yrkesinspektionen beträffande arbetsmiljöfrågor,
- statens elektriska inspektion beträffande elsäkerhetsfrågor.

RN har i sin tur rätt att förvänta sig motsvarande vidareanrapportering från dessa myndigheter om sådant som rör RNs tillsynsområde.

2.8 Vissa särskilda uppgifter för tillsynsmyndigheten

2.8.1 Meddela undantag från förbud mot öppen eld m m

Beträffande författningsmässig bakgrund och vissa allmänna synpunkter se avsnitt 1.13.

RN skall alltså handlägga ärenden om undantag från förbudet mot öppen eld m m dels vid hantering som inte är tillståndspliktig, dels för enstaka tillfällen oberoende av om hanteringen fordrar tillstånd eller inte. Se vidare 7 § SÄIFS 1989:2. Observera att denna uppgift för RN inte bara gäller beträffande de hanteringsställen för vilka RN har tillsynsansvaret utan också de där SÄI är ansvarig tillsynsmyndighet (dock inte beträffande hantering inom förvarsmakten).

I fråga om fortlöpande undantag vid icke-tillstånds-

pliktig hantering bör ärendena handläggas på samma sätt som beträffande BNs motsvarande ärenden, se avsnitt 1.13.

När det gäller undantag för enstaka tillfällen bör, innan beslut fattas, besök göras på hanteringsstället för kontroll av att förutsättningar för ett medgivande finns. Beslutet, som bör vara skriftligt, bör uppta de villkor som skall gälla för medgivandet, t ex att brännbar materiel skall undanskaffas, att släckutrustning skall finnas till hands etc. Av beslutet skall också framgå för vilken tid medgivandet gäller.

Att kontrollera att villkor i medgivandet om undantag följs är något som bör ingå i RNs tillsyn vid de hanteringsställen där RN har tillsynsansvaret (jfr avsnitt 2.5.3).

2.8.2 Medge försöksdrift

Enligt 30 § FBE får den som fått tillstånd till hantering av brandfarliga varor inte påbörja hanteringen förrän byggnadsnämnden efter avsyning givit klartecken härtill. Ibland kan det dock dessförinnan uppkomma behov av att tillfälligt ta en anordning i bruk för provning eller liknande (försöksdrift), t ex täthetsprovning med den brandfarliga varan. Medgivande om sådan försöksdrift lämnas av RN enligt reglerna i 7 § andra stycket SÄIFS 1989:2.

En begäran om försöksdrift bör handläggas på i princip samma sätt som en begäran om tillfälligt undantag från förbudet mot öppen eld m m (jfr avsnitt 2.8.1). Så t ex bör, innan beslutet fattas, hanteringsstället besökas för kontroll av att tillräckliga skyddsåtgärder vidtagits. Som regel bör SÄI kontaktas för samråd. Medgivandet skall vara skriftligt och innehålla de nödvändiga villkoren. Ett sådant villkor bör vara att dittills gjorda kontroller av SA eller APP inte visar på några felaktigheter av betydelse. Intyg om detta bör uppvisas för RN innan medgivande om försöksdrift lämnas.

2.8.3 Övrigt

Förutom vad som nämnts ovan finns enligt förordningen vissa ytterligare uppgifter som ankommer på tillsynsmyndigheten. Av dessa berör följande RN (se 7 § andra stycket SÄIFS 1989:2):

- Medge undantag från kravet att anslag skall finnas om förbud mot öppen eld m m (13 § FBE).

- Medge undantag från kravet att varningsanslag skall finnas där brandfarliga varor hanteras i vissa fall (14 § FBE).

- Mottaga underrättelse om utsedda föreståndare för hantering av brandfarliga varor (36 § FBE).

Dessutom skall RN ta emot anmälningar i föreskrivna fall om hantering av brandfarliga varor, se kapitel 8 i SIND-FS 1981:2.